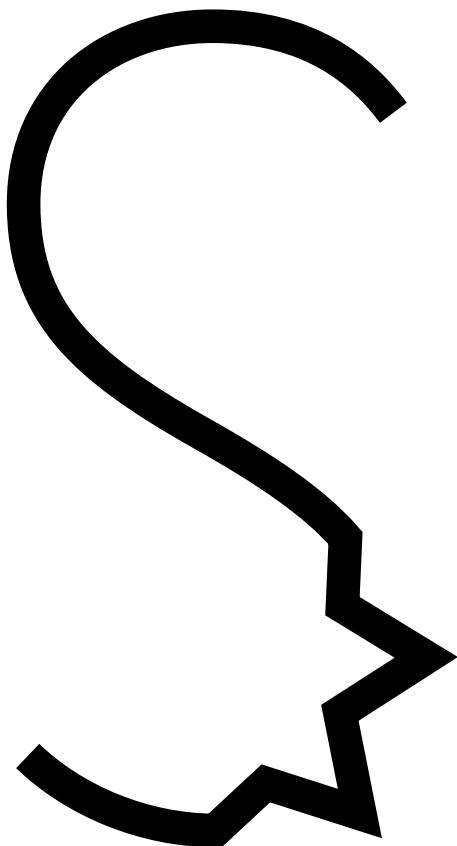

Open Oproep Ruimte voor rechtvaardigheid

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

**vormgeving
architectuur
digitale cultuur**

p.o. box 29066
3001 gb rotterdam

groothandelsgebouw
ingang c, 5e etage
weena 723, rotterdam

+31 (0)10 436 16 00

Nederland staat voor een grote verbouwing die enorme ruimtelijke gevolgen zal hebben. De ‘wederombouw’, die noodzakelijk is vanwege onder meer de energietransitie, de woonopgave en vergrijzing, kan niet slagen als deze niet op een sociaal duurzame manier tot stand komt. Hoe kan de transformatie van Nederland ook worden ingezet als middel om de kwaliteit van leven voor iedereen te verbeteren?

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie nodigt ontwerpers uit om samen met relevante coalitiepartners ontwerpend onderzoek te doen naar dit vraagstuk. Het doel is om vernieuwende strategieën voor rechtvaardigheid en inclusie te ontwikkelen, zodat de grote verbouwing van Nederland vanuit een bewust gedefinieerd rechtvaardigheidsperspectief kan plaatsvinden.

Open Oproep Ruimte voor rechtvaardigheid

Canvasaanvraag (fase 1a)

- Sluitingsdatum: indienen kan tot en met 28 augustus 2023
- Aantal subsidies: 26 voorstellen van € 3.000

Volledige projectaanvraag (fase 1b)

Alléén in de canvasfase geselecteerde aanvragers doen een volledige projectaanvraag

- Sluitingsdatum: indienen kan tot en met 27 november 2023
- Aantal subsidies: 12 voorstellen van maximaal € 30.000
- Looptijd: januari t/m augustus 2024, hierna kan voor de vervolgfase een aanvraag worden gedaan van maximaal € 40.000.

ruimte voor rechtvaardigheid

In vrijwel elke (ruimtelijke) toekomstvisie worden rechtvaardigheid en inclusie terecht genoemd als belangrijke doelstellingen. Maar wat die termen precies inhouden en hoe ze vorm kunnen krijgen, blijft onduidelijk. Om de transformatie en ontwikkeling op élk schaalniveau binnen onze (super)diverse samenleving te laten slagen – in buurten, wijken, dorpen, steden en regio’s – moeten de termen worden geconcretiseerd. Alleen dan kan de wederombouw van Nederland vanuit een bewust gedefinieerd perspectief op rechtvaardigheid en inclusie vorm en inhoud krijgen.

Nu al, nog voor de grote verbouwing, worden mensen op veel terreinen geraakt door vormen van onrechtvaardigheid. Het wordt steeds duidelijker dat een toenemend aantal mensen niet volwaardig kan deelnemen aan de samenleving omdat ze bijvoorbeeld geen woning of werk kunnen krijgen, beperkt of geen toegang hebben tot publieke voorzieningen, of omdat ze in een sociaal isolement verkeren. Hun deelname aan de samenleving wordt bovendien beperkt doordat ze weinig tot geen invloed hebben op de inrichting van hun eigen leefomgeving, en zeggenschap over de ‘grotere’ (ruimtelijke) transformatie en ontwikkeling van Nederland hebben ze al helemaal niet. Het is belangrijk om rechtvaardigheid en inclusie juist ook vanuit deze pijnlijk concrete praktijken van onrechtvaardigheid te benaderen.

In het proces van transformatie van onze buurten, wijken, dorpen, steden en regio’s leiden vooral de koppeling van belangen en opvattingen en de combinatie van verschillende perspectieven op rechtvaardigheid en inclusie tot nieuwe kennis, inzichten en kansen. Ontwerpers zijn hierin van toegevoegde waarde. Zij zijn in staat om ingewikkelde problemen te herdefiniëren, de complexiteit van het (brede) vraagstuk inzichtelijk en bespreekbaar te maken en nieuwe, gedeelde perspectieven te bieden.

voor wie is deze open oproep?

Voorstellen kunnen worden ingediend door ontwerpers die een relevante coalitie aangaan met betrokkenen en belanghebbenden. Denk aan (vertegenwoordigers

van) achtergestelde/niet-gehoorde bevolkingsgroepen, maatschappelijke initiatieven, vertegenwoordigers van provincies, regio's en gemeenten, gebieds- en projectontwikkelaars, corporaties en/of zorg- en welzijnsorganisaties. Maar ook aan activisten op het gebied van diversiteit en inclusie, segregatie en gentrificatie en wetenschappers uit het sociale, economische, politieke, culturele en ruimtelijke domein.

Maak in je aanvraag duidelijk welke coalitiepartners je betreft en wat hun bijdrage is. We vinden het met name belangrijk dat burgers en (vertegenwoordigers van) niet-gehoorde bevolkingsgroepen worden betrokken. We bieden daarom de mogelijkheid dat een deel van de subsidie in fase 1b en de vervolgfase wordt besteed aan de inzet van deze coalitiepartners. Voeg aan je aanvraag ook intentieverklaring(en) toe en houd rekening met de verplichte cofinanciering voor de volledige aanvraag in fase 1b.

voor welke projecten kan subsidie worden aangevraagd?

De open oproep is gericht op projecten waarmee via ontwerpend onderzoek vernieuwende, ruimtelijke strategieën voor rechtvaardigheid en inclusie worden ontwikkeld. Projecten kunnen op verschillende schaal- en handelingsniveaus zijn gericht en begeven zich in het ruimtelijk domein, waar rechtvaardigheid zowel een inrichtings- als een verdelingsvraagstuk is. We dagen je daarbij uit expliciet te zijn over het rechtvaardigheidsperspectief van waaruit je de opgave benadert – of over de vorm van onrechtvaardigheid die je centraal stelt in je onderzoek.

In de projecten staat een rechtvaardige en inclusieve aanpak van de ruimtelijke transformatie en (door)ontwikkeling van onze buurten, wijken, dorpen, steden en regio's centraal. De opgave wordt benaderd vanuit één of meer van de volgende invalshoeken:

andere theorieën – de systeemwereld

Wetenschappelijk onderzoek naar rechtvaardigheid en inclusie leidt in veel gevallen tot abstracte resultaten en theoretische concepten. Omdat beleid hier vaak op wordt gebaseerd, heeft een ontwerpmatige doorwerking meerwaarde. Zo kan ontwerpend onderzoek mogelijke toekomst van verschillende perspectieven op rechtvaardigheid inzichtelijk maken. Of kunnen theoretische concepten met behulp van het ontwerp worden vertaald in concrete handvatten, actieplannen, toolboxes, principes of handboeken. Het is belangrijk om binnen deze invalshoek specifiek te zijn over het rechtvaardigheidsperspectief in relatie tot het schaalniveau. Op welk schaalniveau is welke benadering van rechtvaardigheid en inclusie vruchtbaar? En om welke schaalniveaus gaat het daarbij eigenlijk? Om de klassieke, bestuurlijke schaalniveaus van gemeente, provincie en rijk? Of om de schaalniveaus die een directere invloed hebben op onze leefwereld, zoals de buurt, de regio en, toch ook, Europa?

andere praktijken – de leefwereld

Om ongelijkheid en onrechtvaardigheid te bestrijden en de leefwereld te verbeteren, worden veel initiatieven gestart. Denk aan het woonprotest of de strijd tegen etnische of genderongelijkheid. De resultaten van succesvolle(re) initiatieven zijn betekenisvol op lokaal schaalniveau, maar hebben te vaak een beperkte impact. Een ontwerpmatige doorwerking kan dat veranderen. Bestaande kennis kan op die manier worden verdiept, maar ook worden verbreed naar bijvoorbeeld de beleidswereld. Bij de zoektocht naar 'andere praktijken' gaat het er vooral om een rechtvaardig en inclusief proces concreet te maken. Hoe kunnen we dit zo vormgeven dat een divers samengestelde groep burgers daadwerkelijk invloed kan uitoefenen op de inrichting van hun leefwereld? En hoe laten we daarbinnen de niet-gehoorde stemmen klinken? Maar ook: op welk schaalniveau is welke vorm van rechtvaardigheid en inclusie het meest zinvol?

andere ruimten – de fysieke wereld

Rechtvaardigheid en inclusie worden beïnvloed door de ruimte waarin we leven en hebben daar tegelijk invloed op. Voor ontwerpend onderzoek naar rechtvaardigheid

en inclusie dat start vanuit het ruimtelijk perspectief, is het belangrijk om die ruimtelijke omstandigheden en gevolgen in kaart te brengen. Leidt een begrip van rechtvaardigheid en inclusie dat op deze manier concreet is gemaakt tot (radicaal) 'andere' ruimtelijke plannen? En zijn hieruit breder toepasbare principes of regels af te leiden die een bruikbare visie bieden op 'ruimten voor rechtvaardigheid' en het voorkomen van 'ruimten van onrechtvaardigheid'? Ook binnen deze invalshoek is het belangrijk om specifiek te zijn over het rechtvaardigheidsperspectief in relatie tot het schaalniveau. Een proces, plan of project dat op het ene schaalniveau een zinvolle bijdrage lijkt te leveren aan rechtvaardigheid, kan op een ander schaalniveau namelijk juist leiden tot meer onrechtvaardigheid.

ontwerpend onderzoek als methodiek

Ontwerpend onderzoek is een methodiek waarbij het (ruimtelijk) ontwerp als onderzoeksinstrument wordt ingezet om nieuwe kennis en inzichten te ontwikkelen. Het is een methodiek die erop is gericht vanuit mogelijke (ruimtelijke) toekomst en/of toekomstige (ruimtelijke) mogelijkheden, vernieuwende (ruimtelijke) voorstellen, strategieën, arrangementen en/of concepten te ontwikkelen die helpen bestaande systemen te herdefiniëren of opnieuw in te richten.

Ontwerpend onderzoek biedt bij uitstek de mogelijkheid om de gevolgen van verschillende keuzes te verbeelden én inzichtelijk en bespreekbaar te maken door verleden, heden en toekomst te verbinden en de systeemwereld, de leefwereld en de fysieke wereld samen te brengen. Het geeft antwoord op de vraag hoe je co-creatie kunt realiseren met betrokken burgers en niet-burgers, deskundigen, (maatschappelijke) organisaties, marktpartijen en overheden. En het resulteert in relevante, kwalitatieve kennisontwikkeling, die leidt tot integrale toekomstperspectieven en mogelijke oplossingsrichtingen, maar ook tot nieuwe inzichten voor beleidsvorming bij overheden en marktpartijen.

welke fases heeft deze open oproep?

De Open Oproep Ruimte voor rechtvaardigheid is opgedeeld in meerdere fases:

eerste fase

De beoordeling van de aanvragen in de eerste fase is opgesplitst in twee delen, namelijk:

- canvasaanvraag (fase 1a)

Met het ARO-projectcanvas stel je in deze fase een beknopte aanvraag op. De sluitingsdatum hiervoor is 28 augustus 2023. De adviescommissie beoordeelt deze aanvragen en selecteert maximaal 26 voorstellen die elk € 3.000 ontvangen. Dit bedrag is een financiële tegemoetkoming om de projectaanvraag voor fase 1b op te stellen. Deze selectie wordt in de eerste helft van oktober 2023 bekendgemaakt.

- volledige projectaanvraag (fase 1b)

Alléén de 26 in fase 1a geselecteerde aanvragers doen in fase 1b een volledige projectaanvraag. De sluitingsdatum hiervoor is 27 november 2023. De adviescommissie beoordeelt deze aanvragen en selecteert uiteindelijk 12 voorstellen die een subsidie tot maximaal € 30.000 ontvangen (€ 25.000 voor het ontwerpend onderzoek en € 5.000 voor kennisdeling).

Let op: eenvijfde van de subsidie voor het ontwerpend onderzoek is beschikbaar voor de inzet van coalitiepartners met kennis en expertise vanuit de leefwereld, dat wil zeggen burgers en (vertegenwoordigers van) achtergestelde/niet-gehoorde bevolkingsgroepen. De rest van de subsidie is, zoals gebruikelijk, voor de werkzaamheden van de betrokken ontwerpers. De wijze waarop en de mate waarin de (ervarings)kennis en expertise in de volledige aanvraag worden ingezet en gewaardeerd, wordt meegewogen in de beoordeling van de criteria 'kwaliteit van het plan van aanpak', 'positionering' en 'relevantie en expertise van de betrokken partijen'.

eerste fase na selectie

Na de definitieve selectie in de eerste helft van januari 2024 werk je in de periode januari t/m augustus 2024 aan het ontwerpend onderzoek in samenwerking met je coalitiegenoten en richt je je op de ontwikkeling van nieuwe werkwijzen, inzichten en ontwerpvoorstellen. Tijdens deze periode organiseert het Stimuleringsfonds een aantal intervisie- en kennisdelingsbijeenkomsten.

vervolgfase

De 12 in de eerste fase geselecteerde aanvragers kunnen aan het eind van deze fase maximaal € 40.000 aanvragen voor de vervolgfase (€ 35.000 voor het ontwerpend onderzoek en € 5.000 voor de kennisdeling). Je werkt in de periode september 2024 t/m juni 2025 aan het vervolg van je project. Het doel van de vervolgfase is om ontwerpkracht in te zetten om de resultaten uit de eerste fase verder te ontwikkelen. Ook tijdens de vervolgfase organiseert het Stimuleringsfonds een aantal intervisie- en kennisdelingsbijeenkomsten.

Let op: ook in de vervolgfase is eenvijfde van de subsidie voor het ontwerpend onderzoek beschikbaar om te gebruiken voor de inzet van coalitiepartners met kennis en expertise vanuit de leefwereld.

impactfase

Aan het einde van de vervolgfase is er de mogelijkheid om met een bedrag van maximaal € 7.500 de impact van de ondersteunde projecten te vergroten. De impactfase loopt van juli t/m november 2025. De impactsubsidie is bedoeld voor activiteiten die de partners ondersteunen in de systematische verankering van resultaten van het ontwerpend onderzoek binnen hun reguliere werkwijzen. Tijdens de impactfase organiseert het Stimuleringsfonds nog één intervisie en kennisdelingsbijeenkomst.

waar wordt op beoordeeld?

Zowel de beknopte canvasaanvraag (fase 1a) als de volledige projectaanvraag (fase 1b) worden ter beoordeling voorgelegd aan minstens drie externe onafhankelijke adviseurs. Deze commissie beoordeelt de plannen op basis van de [Regeling Open Oproep](#) en de Open Oproep Ruimte voor rechtvaardigheid.

Canvasaanvragen worden in fase 1a beoordeeld op de volgende criteria:

1. vraagstelling

De probleemanalyse en de daaruit voortvloeiende vraagstelling worden beoordeeld in relatie tot de thematiek van de open oproep. Van belang is dat de aanvraag vertrouwen geeft in een uitwerking van de vraagstelling naar een volledige projectaanvraag.

2. positionering

De commissie beoordeelt hoe de aanvraag, en dus de geformuleerde vraagstelling, is gepositioneerd ten opzichte van de bestaande kennis en discussie over rechtvaardigheid en inclusie binnen (en buiten) het vakgebied. Hoe is die positionering vertaald naar een aanpak? Maar ook hoe positioneert de aanvrager zichzelf als mens en professional ten opzichte van de thematiek? En in hoeverre is de aanvrager zich bewust van eigen blinde vlekken? Op basis daarvan bepaalt de commissie of de aanvraag het vertrouwen geeft met de volledige projectaanvraag een relevante bijdrage aan de thematiek van de open oproep te kunnen leveren.

3. samenwerking

De commissie beoordeelt of de aanvraag op het vlak van de beoogde samenwerkingsverbanden en de voorgestelde samenwerkingsvormen het vertrouwen geeft met de volledige projectaanvraag een relevante bijdrage te leveren aan de benadering van het vraagstuk. Daarbij besteedt de commissie vooral aandacht aan de wijze waarop, en de mate waarin de kennis en expertise vanuit de leefwereld onderdeel zijn van de beoogde samenwerkingsverbanden en de voorgestelde samenwerkingsvormen. Ook bekijkt de commissie in welke mate de aanvraag er blijk van geeft een vertrouwenwekkende omgang te vinden met eigen blinde vlekken op het vlak van rechtvaardigheid en inclusie.

Lees [hier](#) de toelichting op het ARO-projectcanvas waarin ook meer duiding wordt gegeven aan de selectiecriteria.

Let op: Alleen als je canvasaanvraag wordt gehonoreerd, word je uitgenodigd om in fase 1b een volledige projectaanvraag in te dienen. De volledige projectaanvragen worden beoordeeld op de volgende criteria:

- relevantie van de vraagstelling;
- kwaliteit van het plan van aanpak;
- positionering;
- relevantie en expertise van de betrokken partijen;
- wijze van kennisdeling van (tussen)resultaten.

indienen aanvraag

De canvasaanvraag kan je **tot en met 28 augustus 2023** indienen via de [online aanvraagomgeving](#) van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Selecteer hierbij de ronde 'Open Oproep Ruimte voor rechtvaardigheid'. De aanvraag bestaat uit:

1. een volledig ingevuld aanvraagformulier;
2. een volledig ingevuld [ARO-projectcanvas](#);
3. minimaal één intentieverklaring van een coalitiepartner (maximaal 2 pagina's).

Let op:

- Maak op tijd een account aan voor de online aanvraagomgeving. Het duurt een werkdag voordat dit is geactiveerd.
- Lees ter voorbereiding op je aanvraag de [Toelichting ARO-projectcanvas](#).
- Ontwerpers treden op als hoofdaanvrager en zijn projectverantwoordelijk. Samenwerkende partijen treden op als medeaanvrager.

subsidieprocedure

De beoordeling van de canvasaanvraag heeft de vorm van een tender. Dit betekent dat binnen het beschikbare budget een aantal voorstellen boven de andere wordt verkozen. Alleen positief beoordeelde projecten kunnen worden ondersteund. De behandeling en beoordeling van de ingediende canvasaanvragen vinden plaats binnen de kaders van de [Regeling Open Oproep](#) van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en met name de mate waarin de aanvraag aansluit op de criteria van de open oproep. Per aanvraag brengt de commissie een advies uit aan het bestuur van het Stimuleringsfonds.

Let op: Artikel 8 (Inhoud van de aanvraag) van de Regeling Open Oproep is niet van toepassing op de canvasaanvraag binnen deze open oproep.

ontvangstbevestiging en bekendmaking selectie

Uiterlijk één week na de sluitingsdatum ontvang je via de online aanvraagomgeving van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie een ontvangstbevestiging. De selectie van de canvasaanvragen wordt in de eerste helft van oktober 2023 via de online aanvraagomgeving bekendgemaakt. De geselecteerde aanvragers zullen vervolgens door het fonds worden uitgenodigd om een volledige projectaanvraag te doen.

contact

Voor vragen over de open oproep en de procedure kan je contact opnemen met Nazanin Hedayati, Martijn Kerkmeijer of Ivo de Jeu, via actieprogramma@stimuleringsfonds.nl of 010 436 16 00.

nieuwsbrief

Ben je geïnteresseerd in de resultaten en inzichten uit het Actieprogramma Ruimtelijk Ontwerp? En blijf je graag op de hoogte van verdiepende lezingen, masterclasses en werkbijeenkomsten? Schrijf je dan [hier in](#) voor de nieuwsbrief 'De nieuwe ruimte'.

context

Deze open oproep is onderdeel van het Actieprogramma Ruimtelijk Ontwerp 2021–2024. Dit programma wordt uitgevoerd door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie in opdracht van de ministeries van BZK en OCW.

dank

Met dank aan onze gesprekspartners gedurende het voorbereiden van deze open oproep: de leden van de Programmaraad ARO, Simon Franke (Trancity), Malique Mohamud (Concrete Blossom), Romy Heymans (Pakhuis de Zwijger), Zico Lopes (Spatial Codes), Shay Raviv (Embassy of Inclusive Society), Edwin Buitelaar (Universiteit van Utrecht / Planbureau voor de Leefomgeving), Maarten Hoorn (Platform31), Lorien Beijaert en Arna Mačić (Studio L A), Lyongo Juliana (Lyongo Architecture), Max Weghorst (Universiteit van Utrecht), Marthe Singelenberg (Hogeschool van Amsterdam / WomenMakeTheCity), Wouter Pocornie (26H), Indira van 't Klooster (ARCAM), Yvonne Lub (C. podium voor architectuur Haarlemmermeer en Schiphol), Barbara Luns (AIR), Eveline Paalvast (AORTA), Christiaan Weiler (CBK Zeeland), Dave Willems (Architectuurcentrum Nijmegen), Roberto Rocco en Juliana Gonçalves (TU Delft), Wouter Veldhuis (MUST / College van Rijksadviseurs) en Céline Janssen (TU Delft).

relevante achtergrondliteratuur

Bij de voorbereiding van de open oproep hebben we, onder andere, gebruikgemaakt van de volgende achtergrondliteratuur:

[Architectuurcentrum Nijmegen – Interviewbundel ‘De Rechtvaardige Stad’](#)

[Edwin Buitelaar – Maximaal, gelijk, voldoende, vrij, Vier perspectieven op de rechtvaardige stad \(trancity*valiz\)](#)

[Toni L. Griffin, Ariella Cohen and David Maddox \(ed.\) – The Just City Essays, 26 Visions for Urban Equity, Inclusion and Opportunity](#)

[Céline Janssen – Sturen op onvastheid, Het dilemma van de inclusieve stad \(Gebiedsontwikkeling.nu\)](#)

[Pakhuis de Zwijger – 18 Perspectives on Designing Cities for All](#)

[Pakhuis de Zwijger – More Perspectives on Designing Cities for All](#)

[Platform31 – Op zoek naar een rechtvaardige stad, Een verkenning van perspectieven op rechtvaardigheid in stad en wijk](#)

[Raad voor de leefomgeving en infrastructuur – Toegang tot de stad, Hoe publieke voorzieningen, wonen en vervoer de sleutel voor burgers vormen](#)

[TU Delft - A Manifesto for the Just City: Cities for all](#)

[Wouter Veldhuis en Simon Franke – Verkenning van de rechtvaardige stad, Stedenbouw en de economisering van de ruimte \(trancity*valiz\)](#)